

Op een warme voorjaarsavond stond Mahmood Omer, negentien jaar oud, zichzelf in de badkamerspiegel te bekijken.

Hij zag er best goed uit, vond hij. Alleen zou hij wat steviger biceps willen hebben, maar hij had een hekel aan dat gezwoeg in de sportschool. Hij kéék liever naar mannen in sportbroekjes dan dat hij er zelf een aantrok.

Zijn moeder kwam de badkamer in.

‘Mamma, ik ben bloot!’

‘Ja, dat zie ik ook wel. Blijf je jezelf bewonderen, of mag ik me ook even opfrissen? Ik ga uit eten met mijn vriendinnen.’

‘Ik ga al.’

‘Je hebt net zulke mooie billen als je vader,’ zei ze.

‘Jezus, mens!’ Mahmood sloeg een handdoek om en ging naar zijn kamer om zich aan te kleden. Hij had op het plein afgesproken met Patty.

De Piazza Verdi was een verzamelplaats voor studenten. Veel faculteiten van de universiteit waren daar vlakbij. Mahmood was eerstejaars Italiaanse literatuur. Elke dag zaten de studenten daar in kringen op straat om te discussiëren over hun opleiding en over politiek en werd er hartstochtelijk geflirt. Rondom het plein waren terrassen waar je wat kon drinken en iets eenvoudigs eten. Op de hoek van een zijstraat stond het operagebouw. ’s Avonds verschenen daar in avondkleding gehulde theaterbezoekers die door taxi- of privéchauffeurs

werden gebracht en gehaald en ontstond er een mooie mix van chique ouderen en de jeugd van Bologna.

8 Patty was Mahmoods buurmeisje en boezemvriendin. Sinds hun kleutertijd woonden ze naast elkaar in een appartementsgebouw aan de rand van het centrum en trokken ze samen op. Samen naar school, samen naar de speeltuin, samen grappen maken over andere burens en dan gierend van het lachen om hun eigen gevoel voor humor in elkaars armen vallen. Al als kind was Patty een beetje anders dan anderen. Ze had geen poppen, maar plastic speelgoedbeesten die je indertijd bij een pak wasmiddel cadeau kreeg. De voorraad zeepoeder die haar moeder toen had gekocht, was nog steeds niet op.

Dag en nacht was ze met die beesten in de weer geweest. Ze sloot ze op in een hok en dan gilden de dieren dat ze niet mochten worden opgesloten, maar recht hadden op hun vrijheid. Ze gingen zo tekeer dat het tot in Mahmoods slaapkamer te horen was. Elke avond liet Patty alle dieren vrij en leefden ze allemaal nog lang en gelukkig, en de volgende dag begon hetzelfde verhaal opnieuw.

Zij was ook de allereerste aan wie hij had verteld dat hij op jongens viel. Hoe oud was hij toen hij haar die ontboezeming deed? Veertien, vijftien?

‘Dat wist ik allang,’ zei ze. ‘Anders had je wel geprobeerd me te zoenen.’

‘Zo, dus iedere jongen die niet probeert jou te zoenen, is homo?’

Ze keek hem aan. ‘Jij bent niet “iedere jongen”.’

‘Weet je wel dat dit het liefste is wat je ooit tegen me hebt gezegd?’

‘Ik ben zuinig met mijn lieve opmerkingen, anders krijg je nog meer praatjes dan je nu al hebt.’

‘Ik heb helemaal geen praatjes.’

‘Jawel, die heb je wel en ik ook en daarom zijn we zo gek op elkaar.’

‘Hou eens op met steeds te zeggen dat we gek op elkaar zijn.’

‘Waarom?’

‘Zoiets moet je niet zeggen, je moet het vóélen.’

‘Waar heb je dat nou weer gelezen?’

‘Weet ik veel. In een boek of zo. Maar het klinkt toch goed?’

‘Het klinkt bespottelijk.’

‘O ja?’

‘Ja.’

Daarom was hij dus gek op haar, omdat ze altijd van die idiote dingen zei.

Ze vonden het heerlijk te kibbelen over wie de meeste kans zou maken bij iedere leuke jongen die ze zagen.

‘Moet je die daar zien, die met dat sexy T-shirt en die strakke spijkerbroek. Denk je dat hij homo is?’

‘Volgens mij wel. Moet je kijken hoe hij zijn fiets parkeert.’

‘Daar zie ik niks ongewoons aan.’

‘Ik wel. Kijk nou hoe hij het sleuteltje in zijn zak steekt.’

Ze genoten van hun eigen aanstellerij.

Patty was er al toen hij het plein op liep. Alessandro en Guido, twee studiegenoten van Mahmood en vrienden van hem sinds ze bij elkaar in de klas op het lyceum zaten, waren er ook. Mahmood hield van die twee. Het waren geen jongens met wie hij ooit het bed in had willen duiken en dat vond hij wel zo rustig voor zichzelf. Vriendschap was nu eenmaal iets anders dan lust. Bovendien waren ze hetero en naar zijn smaak te jong.

Patty had het hoogste woord. Patty had vrij vaak het hoogste woord.

Mahmood ging bij hen zitten. ‘Waar hebben jullie het over?’

‘Over jou en over die plannen van je,’ zei Patty. ‘We vinden allemaal dat je niet moet stoppen met je studie.’

‘Ik ben er nog over aan het nadenken,’ zei Mahmood. Hij graaide een pizzapunt uit een doos en nam er een flinke hap van.

10 In grote haast kwam er iemand over het plein aan fietsen. Het was Laura, een nichtje van Patty.

‘Hebben jullie het al gehoord?’ vroeg ze hijgend.

‘Wat gehoord?’

‘Er is een vliegtuig neergestort dat onderweg was van hier naar Palermo, een DC-9 met meer dan zestig mensen erin. Ze denken dat iedereen dood is. Er was net een extra journaal op de televisie.’

‘Echt waar? Was het een ongeluk of een aanslag?’ vroeg Guido.

Mahmood zuchtte. Extreemrechtse groeperingen pleegden, om chaos en paniek te veroorzaken, regelmatig aanslagen in Italië. Er waren in de voorbije jaren bommen ontploft in treinen en banken. Overheidsgebouwen en stations werden al jaren permanent bewaakt door soldaten en de *carabinieri*. Mahmood was gewend aan dat straatbeeld.

‘Zaten er mensen die we kennen in dat vliegtuig?’ vroeg Alessandro.

‘Dat weet ik allemaal niet, het is net gebeurd.’ Laura parkeerde haar fiets en kwam bij hen zitten. Ook zij greep naar een pizzapunt. ‘Is er ook cola?’

‘De cola is op,’ zei Guido.

‘Je moet ook nooit in zo’n smerig vliegtuig stappen, dat is vragen om ellende,’ zei Patty. Ze studeerde milieukunde en het rapport van de Club van Rome was haar bijbel. Dat rapport was een boek waarin wetenschappers uit de hele wereld waarschuwen voor de rampzalige gevolgen als mensen steeds maar blijven doorgaan met het uitputten van de aarde. Mahmood had het weleens van Patty geleend, maar vond het taaie kost. Hij las liever een roman.

Als het om het milieu ging kon Patty behoorlijk fanatiek

zijn. Make-up droeg ze nooit, omdat de productie daarvan milieuvervuילend was. Haar verantwoorde kleding was niet altijd even elegant, maar haar dansende bruine krullen en vrolijke uitstraling maakten veel goed, vond Mahmood.

‘O god, daar heb je haar weer,’ zei Alessandro.

11

‘Hoe kunnen ze nou weten dat iedereen dood is als het net is gebeurd?’ vroeg Guido.

‘Het vliegtuig is in zee gestort,’ zei Laura.

‘Waar?’

‘Ergens in de buurt van Sicilië.’

Het gesprek ging verder over wie er eventueel in dat toestel konden hebben gezeten, maar ze wisten niemand te bedenken die die dag van plan geweest was naar Palermo te gaan. Dat vonden ze eigenlijk wel een beetje teleurstellend, gaven ze toe. Het zou het nieuws nog schokkender hebben gemaakt.

Mahmood had zijn aandacht er niet helemaal bij. Op het terras van een koffiebar zat een bloedmooie man een krant te lezen. Hij was een jaar of dertig, misschien iets ouder, en Mahmood kon niet ophouden naar hem te kijken. Deze blonde verschijning had hij al eerder gezien, al wist hij niet meer waar, maar pas nu, met de ondergaande zon op zijn gezicht, werd Mahmood onrustig van hem.

Toen de anderen weggingen omdat ze nog moesten studeren voor hun college van de volgende dag, verhuisde Mahmood naar het terras met de bloedmooie man. Hij ging aan het tafeltje naast hem zitten, bestelde een espresso, haalde een pocket uit zijn rugzak en deed alsof hij las. Hij trilde een beetje.

De man legde zijn krant op tafel en keek naar hem. ‘Je hebt al minstens vijf minuten geen bladzijde omgeslagen. Wat lees je?’

Dio! Die glimlach en die amandelbruine ogen! ‘Ovidius,’ zei hij. ‘De metamorfosen.’

‘Je studeert literatuur? Of oude talen?’

‘Literatuur, maar ik weet niet of ik ermee door wil gaan.’

‘Waarom niet?’

‘Ik denk dat ik liever kok word.’

‘Ah. Hoe oud ben je? Negentien? Twintig?’

‘Negentien.’

‘Dat is de perfecte leeftijd om van gedachten te veranderen.’

De man stak zijn hand uit. ‘Davide.’

‘Mahmood.’

‘Mahmood? Dat klinkt niet Italiaans.’

‘Mijn moeder is Italiaans, mijn vader is Libisch, maar hij is weg.’

‘Zijn ze gescheiden?’

‘Hij is een paar jaar geleden naar Libië gegaan om zich bij het verzet tegen dictator Kadhafi aan te sluiten.’

‘Mahmood, kom bij me zitten, dan bestellen we iets lekkers. De koffie komt me de neus uit.’ Davide wenkte de ober.

Mahmood schoof aan.

‘Ik heb ook literatuur gestudeerd,’ zei Davide, ‘en ik kon gaan lesgeven. Maar ik besepte dat ik liever tussen de boeken zat dan voor een klas vol studenten, en nu bestier ik al jaren de bibliotheek van de universiteit. Ik heb nooit spijt gehad van mijn keuze. Ovidius is een van mijn favorieten.’

Ah, dáár had Mahmood hem eerder gezien: in de bibliotheek.

‘Ik hou meer van de moderne schrijvers,’ zei Mahmood. ‘Calvino, Ginzburg, Morante.’

‘En wat vind je van Pirandello, al is die iets minder modern?’

‘Geweldig, vooral zijn korte verhalen.’

‘Ah, je hebt smaak.’ Davide keek Mahmood recht aan. Verlegen sloeg hij zijn ogen neer.

‘Maar het is goed dat je ook de klassieken leest,’ zei Davide.

‘Als je de modernen wilt begrijpen, moet je de klassieken kennen.’

‘Ik weet het, maar ik vind bijvoorbeeld Dante niet om door te komen.’

‘Waarom niet?’

‘Al die verwijzingen naar de Bijbel. Mijn ouders hebben me altijd verteld dat er in de Bijbel onzin staat, net als in de Koran.’

‘Verstandig van ze. Maar die onzin heeft wel heel veel mooie kunst opgeleverd.’ Davide keek op zijn horloge en dronk zijn glas leeg. ‘Ik moet gaan.’

‘Leuk om kennis met je te maken,’ zei Mahmood.

‘Kom een keer een drankje bij me drinken,’ zei Davide. ‘Ik woon hier om de hoek.’ Hij gaf hem zijn kaartje.

Mahmood hapte naar adem. ‘Dat lijkt me heel leuk,’ wist hij nog net uit te brengen.

Het was al een tijdje onrustig in Italië, en niet alleen door aanslagen van extremisten. De ene dag dreigde de regering te vallen door onoverbrugbare meningsverschillen tussen de partijen, de volgende dag waren de coalitiepartners weer ‘de beste vrienden’ van elkaar. Mahmoods moeder, die lerares maatschappijleer was op een middelbare school, volgde het nieuws op de voet. Mahmood had er minder belangstelling voor, maar dankzij zijn moeder bleef hij toch van alles op de hoogte.

Partijen die buiten de regering gehouden waren, dreigden met acties. Links riep op tot stakingen, extreemrechts, de nazaten van Mussolini, brulde dat de democratie in dit land had gefaald en dat het hele politieke systeem radicaal moest veranderen, desnoods met dwang.

‘Wat bedoelen ze daarmee?’ vroeg Mahmood.

‘Dat Italië weer een dictatuur zou moeten worden, met een sterke leider,’ legde zijn moeder uit.

‘En dat iedereen die het niet met die leider eens is mond-dood moet worden gemaakt? Moet Italië een soort Libië worden, met als leider een ellendeling zoals die Kadhafi tegen wie papà nu vecht?’

14 ‘Precies. Ze willen de maatschappij ontwrichten en het volk murw maken, zodat het zal snakken naar iemand die de touwtjes in handen neemt. We hebben helemaal niets van de geschiedenis geleerd.’

‘Op het plein gaat het bijna nooit over iets anders dan over politiek,’ zei Mahmood.

‘En wat vinden je vrienden van dit alles?’ vroeg zijn moeder.

‘Die vinden dat de volwassenen hebben gefaald en dat dit wel een binnenlandse oorlog lijkt. Ze voelen zich in de steek gelaten door de mensen die voor een veilige toekomst voor ons zouden moeten zorgen. Ze haten zelfs de politie, omdat die aan de kant van de autoriteiten staat.’

‘Dat ben ik dan met die jongeren eens,’ zei zijn moeder. ‘Ik had pas een interessant gesprek met mijn leerlingen. “Waarom verpesten de volwassenen het voor ons?” vroegen ze. “De politiek heeft zich uitgeleverd aan de maffia en van de katholieke kerk mogen we niks. Waarom heeft dat soort mensen het voor het zeggen in ons land?”’

‘En wat heb je toen gezegd?’

‘Ik had er geen goed antwoord op, want ik heb er zelf ook weinig begrip voor.’

‘Heb je dat tegen ze gezegd?’

‘Ja.’

‘En?’

‘Ik kreeg applaus. “U bent er een van ons,” zeiden ze.’

‘Ik ben trots op je,’ zei Mahmood.

‘Als ze maar niet weer geweld gaan gebruiken,’ zei zijn moeder.

‘De jongeren?’

‘Ja, die ook. Met stenen gooien naar de politie en die uitmaken voor fascistten levert niks op. Maar ik bedoel de extremisten. We hebben in de voorbije jaren al genoeg ellende meegemaakt. Je weet toch dat Bologna wordt verafschuwd door extreemrechts omdat we een communistisch stadsbestuur hebben? Zoveel politieke kennis heb je toch wel?’

En nu was er dus die vliegramp.

‘Kan dat een bomaanslag zijn geweest, speciaal op onze stad gericht?’ vroeg Mahmood aan zijn moeder.

‘Geen idee. Hopelijk was het gewoon een ongeluk. Dat zou heel wat toekomstige ellende voorkomen.’

Mahmood zette de televisie aan. In het journaal domineerde het nieuws over de vliegramp. Het was in het gebied van de crash geen slecht weer geweest, dus dat kon de oorzaak niet zijn. Verder was er nog weinig bekend, behalve dat er geen overlevenden waren gevonden.

Mahmood was dol op zijn moeder, hij kende niemand die zo tolerant en grappig was als zij. Meestal liet ze hem vrij. Behalve als hij in haar ogen een grens overging, dan was ze onverbiddelijk. Toen Patty en hij jaren geleden om een vrouw met maar één been hadden gelachen, had zijn moeder hem gedwongen zijn excuses te gaan aanbieden. De vrouw was heel vriendelijk geweest en had hem verteld dat ze haar been was verloren door een bom in de oorlog. Mahmood had zich doodgeschaamd.

Met zijn vader was het een ander verhaal. Mahmood hield absoluut van hem, maar hij was nu al zo lang weg.

Zijn vader, Khaled Omer, vanuit Libië naar Italië gekomen om met zijn grote liefde Maria te trouwen, was een man van uitersten. Hij was zachtaardig en lief, maar zodra hij ergens onrecht zag, kon hij nietsontziend zijn en verloor hij zijn kalmte.

Toen Mahmood klein was, had zijn vader na wat losse

baantjes werk gevonden in een bakkerij. Elke ochtend kwam hij, nog wit van het meel, naar huis om Mahmood naar school te brengen. Zijn moeder moest dan de deur al uit, naar haar eigen werk. Onderweg kletste Mahmood erop los over wat hij allemaal had meegemaakt de dag ervoor en samen wandelden ze hand in hand het schoolplein op om te wachten tot de deur openging. Maar steeds als zijn vader zag dat er een kind werd gepest door een ander kind, terwijl de ouders niet ingrepen, bemoeide hij zich ermee. Het gevolg was dat de kinderruzie dan een conflict tussen volwassenen werd. Mahmood vond dat akelige momenten. Waarom deden die mensen zo gemeen tegen zijn vader? Hij had allang geleerd dat ruziemaken fout was, logisch dus dat zijn vader kwaad werd op kinderen die een ander kind pestten. Maar dan toverde vader een vers, nog bijna warm broodje uit zijn zak en klaarde Mahmood op.

‘Je moet je niet met iedereen bemoeien,’ had zijn moeder weleens gezegd.

‘Ik kan het niet laten,’ antwoordde zijn vader verontschuldigd. ‘Iemand moet toch iets doen als er een kind wordt getreiterd?’

Toen hij ouder werd, merkte Mahmood dat zijn vader steeds vaker de nieuwsberichten uit en over Libië begon te volgen. Hij zei er niet veel over, maar was er continu mee bezig. Toen Mahmood hem er eens naar vroeg, antwoordde hij: ‘Het gaat niet goed in Libië. Kadhafi leek een prima leider te zijn, maar nu is hij steeds meer macht naar zich toe aan het trekken. De rijken krijgen het beter, de armen worden in een hoek gedrukt en de oppositie wordt monddood gemaakt. Een leider moet voor het volk in zijn land zorgen en niet andersom. Hoelang zal dit zo doorgaan? Een leider die alleen aan zijn eigen belangen denkt of aan die van zijn vriendjes, moet opdonderen. Kadhafi is een dictator aan het worden. En van wat een dictator kan veroorzaken, weten ze hier in Italië meer dan genoeg.’